



АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«УКРАЇНСЬКА ЗАЛІЗНИЦЯ»
АТ «УКРЗАЛІЗНИЦЯ»

вул. Єжи Гедройця, 5, м. Київ, 03150, тел.: (+380 44) 465-00-00, 465-00-30, факс: (+380 44) 465-10-59, 465-32-44
uz.gov.ua; e-mail: uz@uz.gov.ua

09.12.2019

№ Ц-47/584-2019

Витяг з протоколу № Ц-46/105 Ком.т. засідання правління
АТ «Укрзалізниця» від 27.11.2019

ПРИСУТНІ ГОЛОВА ТА ЧЛЕНИ ПРАВЛІННЯ:

Кравцов Євген Павлович (голова правління)
Буреш Франтішек
Кушнір Сергій Іванович
Марчек Желько
Пашкевич Ремігіуш Ян
Целеєвський Марчін
Юрик Іван Іванович

ПИТАННЯ ПОРЯДКУ ДЕННОГО:

37. Про схвалення пропозиції щодо внесення змін до Статуту АТ «Укрзалізниця».

УХВАЛИЛИ:

37.1. Схвалити пропозицію робочої групи з визначення виду юридичної особи, до якого відноситься АТ «Укрзалізниця» в розумінні статті 81 Цивільного кодексу України, утвореної відповідно до наказу АТ «Укрзалізниця» від 18.11.2019 № 712, про внесення змін до Статуту АТ «Укрзалізниця» щодо визначення АТ «Укрзалізниця» юридичною особою приватного права (додаток 38 до протоколу).

37.2. Директору Офісу з антикорупційної діяльності АТ «Укрзалізниця» встановленим порядком направити матеріали на розгляд наглядової ради з метою вирішення питання про подання загальним зборам пропозиції щодо внесення змін до Статуту АТ «Укрзалізниця», зазначеної у п. 37.1 цього рішення.

Член правління

Член правління



Р. Пашкевич

Ж. Марчек

016619



Додаток № 38
до протоколу № Ц-46/105 Ком.т.
засідання правління
АТ «Укрзалізниця»
від 27.11.2019

**АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«УКРАЇНСЬКА ЗАЛІЗНИЦЯ»
АТ «УКРЗАЛІЗНИЦЯ»**

ПРОТОКОЛ

засідання робочої групи з визначення виду юридичної особи,
до якого відноситься АТ «Укрзалізниця» в розумінні
статті 81 Цивільного кодексу України

«20» листопада 2019 р.

м. Київ

Головуючий: директор Офісу з антикорупційної діяльності
АТ «Укрзалізниця» – Шевченко І.В.

Секретар: менеджер відділу методичної та аналітичної роботи Офісу з
антикорупційної діяльності АТ «Укрзалізниця» – Самаріна С.А.

Присутні:

Резнік А.Б. – директор з правових питань та майнової політики
АТ «Укрзалізниця»;

Назарук О.В. – директор Департаменту економічної та інформаційної
безпеки АТ «Укрзалізниця»;

Павлишинець Ю.В. – директор Департаменту управління
корпоративними правами та забезпечення діяльності правління
АТ «Укрзалізниця»;

Шевченко О.В. – перший заступник директора Департаменту
економічної та інформаційної безпеки АТ «Укрзалізниця»;

Лукащук С.В. – заступник директора Юридичного департаменту
АТ «Укрзалізниця»;

Лобасюк І.І. – в.о. заступника директора Юридичного департаменту
АТ «Укрзалізниця»;

Шевченко О.В. – менеджер-начальник відділу з організації роботи
наглядової ради та її комітетів Служби забезпечення роботи наглядової ради
АТ «Укрзалізниця».

Запрошені:

Степова О.В. – головний фахівець відділу житлового обліку
Департаменту розвитку персоналу та кадрової політики АТ «Укрзалізниця».

Слухали:

Шевченка І.В., який повідомив, що 18.10.2019 набрав чинності Закон
України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо
забезпечення ефективності інституційного механізму запобігання корупції»
від 02.10.2019 № 140-IX. Цим законом внесено ряд змін до Закону України

000756

«Про запобігання корупції» (далі - Закон), зокрема до підпункту «а» пункту 2 частини першої статті 3. У свою чергу, стаття 3 Закону містить перелік суб'єктів, на яких поширюється дія цього Закону.

Так, починаючи з 18.10.2019 підпункт «а» пункту 2 частини першої статті 3 Закону має наступну редакцію: «посадові особи юридичних осіб публічного права, які не зазначені у пункті 1 частини першої цієї статті, особи, які входять до складу наглядової ради державного банку, державного підприємства або державної організації, що має на меті одержання прибутку, господарського товариства, у статутному капіталі якого більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі».

Вказані зміни не додали визначеності на законодавчому рівні стосовно питання віднесення господарських товариств, засновником (акціонером) яких є держава (в т.ч. АТ «Укрзалізниця»), до юридичних осіб публічного чи приватного права.

Наявні суперечності щодо віднесення АТ «Укрзалізниця» (далі – Товариство) до юридичних осіб публічного чи приватного права детально викладені в доповідній записці Офісу з антикорупційної діяльності АТ «Укрзалізниця» від 31.10.2019 № ЦУАД-07/179 (вх. № Ц-12968/0/69-19 від 31.10.2019), що додається.

Резнік А.Б. зазначив, що дійсно Товариством було отримано від Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – НАЗК) ряд листів, які свідчать про існування невизначеності у НАЗК стосовно питання віднесення Товариства до юридичних осіб приватного чи публічного права.

Так, відповідно до однієї позиції – Товариство за порядком створення, джерелом правового регулювання та публічними функціями відповідає ознакам юридичної особи публічного права (лист НАЗК від 15.03.2019 № 112-08/19559/19), а згідно іншої позиції – Товариство належить до юридичної особи приватного права (листи НАЗК від 16.04.2019 № 31-07/29282/19 та від 29.10.2018).

Поряд з цим, НАЗК надано офіційне Роз'яснення щодо застосування окремих положень Закону стосовно заходів фінансового контролю, затверджене рішенням НАЗК від 11.08.2016 № 3 (далі – Роз'яснення).

Вказане Роз'яснення, містить твердження про те, що: «оскільки порядок створення, організаційно-правова форма, правовий статус акціонерних товариств визначається нормами Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) та Закону України "Про акціонерні товариства", акціонерні товариства належать до юридичних осіб приватного права».

Однак, в подальшому НАЗК вказує на те, що: «для з'ясування питання, чи належить та або інша юридична особа (об'єднання юридичних осіб) до юридичних осіб публічного чи приватного права, необхідно аналізувати всю сукупність нормативно-правових актів та правостановлюючих документів, які визначають правовий статус безпосередньо цієї юридичної особи (об'єднання)». Ця ж позиція НАЗК присутня в листі від 18.06.2019 № 112-06/51269/19. Таким чином, НАЗК фактично залишає питання щодо визначення статусу юридичної особи на розсуд самої юридичної особи.

В свою чергу, Статут АТ «Укрзалізниця» не визначає статус Товариства в якості юридичної особи публічного або юридичної особи приватного права.

Робочою групою було проведено аналіз нормативно-правових актів і правовстановлюючих документів Товариства, висновків експертів, судової практики для опрацювання питання віднесення Товариства до юридичних осіб приватного права чи юридичних осіб публічного права в розумінні статті 81 ЦК України, а саме:

1. Цивільний кодекс України;
2. Господарський кодекс України;
3. Закон України «Про акціонерні товариства»;
4. Закон України «Про запобігання корупції»;
5. Закон України «Про особливості утворення акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування»;
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.06.2014 № 200 «Про утворення публічного акціонерного товариства Українська залізниця»;
7. Статут АТ «Укрзалізниця», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 02.09.2015 № 735 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 31.10.2018 № 938);
8. Рішення НАЗК від 11.08.2016 № 3 (з урахуванням змін, затверджених рішенням НАЗК від 08.02.2019 № 368);
9. Лист НАЗК від 17.10.2019 № 31-12/75158/19;
10. Запит АТ «Укрзалізниця» до НАЗК від 17.09.2019 № ЦУАД-06/9;
11. Лист НАЗК від 18.06.2019 № 112-06/51269/19;
12. Запит АТ «Укрзалізниця» до НАЗК від 13.05.2019 № ЦУАД-06/2;
13. Лист НАЗК від 16.04.2019 № 31-07/29282/19;
14. Лист НАЗК від 01.04.2019 № 45-08/25098/19;
15. Лист НАЗК від 15.03.2019 № 112-08/19559/19;
16. Запит АТ «Укрзалізниця» до НАЗК від 01.03.2019 № ЦЦЮ-13/83;
17. Лист АТ «Укрзалізниця» до НАЗК від 13.02.2019 № ЦЦЮ-13/53;
18. Лист НАЗК від 07.12.2018 № 112-08/59788/18;
19. Лист НАЗК від 29.10.2018;
20. Висновок науково-правової експертизи Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака від 02.08.2017 № 01-9/1-161;

21. Висновок науково-правової експертизи Ради науково-правових експертиз при Інституті держави та права імені В.М. Корецького НАН України, виконаної на запит ПАТ «Укрзалізниця» від 12.03.2018 № 126/55-С.

Так, в частині другій статті 81 ЦК України зазначено наступне:
 «2. Юридичні особи, залежно від порядку їх створення, поділяються на юридичних осіб приватного права та юридичних осіб публічного права.
 Юридична особа приватного права створюється на підставі установчих документів відповідно до статті 87 цього Кодексу. Юридична особа приватного права може створюватися та діяти на підставі модельного статуту в порядку, визначеному законом.

Юридична особа публічного права створюється розпорядчим актом Президента України, органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування».

Правові форми участі держави у цивільних відносинах передбачені статтею 167 ЦК України, відповідно до частини другої якої: «Держава може створювати юридичні особи публічного права (державні підприємства, навчальні заклади тощо) у випадках та в порядку, встановлених Конституцією України та законом», а відповідно до частини третьої: «Держава може створювати юридичні особи приватного права (підприємницькі товариства тощо), брати участь в їх діяльності на загальних підставах, якщо інше не встановлено законом».

В свою чергу поняття підприємницьких товариств зазначено в статті 84 ЦК України, а саме: «Товариства, які здійснюють підприємницьку діяльність з метою одержання прибутку та наступного його розподілу між учасниками (підприємницькі товариства), можуть бути створені лише як господарські товариства (повне товариство, командитне товариство, товариство з обмеженою або додатковою відповідальністю, акціонерне товариство) або виробничі кооперативи».

Тобто, акціонерні товариства – це різновид підприємницьких товариств, які можуть бути утворені державою лише у вигляді юридичної особи приватного права.

Відповідно до висновків Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака від 02.06.2017 та Ради науково-правових експертиз при Інституті держави та права імені В.М. Корецького НАН України від 12.03.2018, АТ «Укрзалізниця» - є юридичною особою приватного права.

Так, серед іншого, у висновку Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака від 02.06.2017 зазначено, що ПАТ «Укрзалізниця» має встановлену законодавством та статутом мету та інтерес діяльності, що співвідноситься з державою як публічним утворенням та має відповідне соціальне призначення, однак зв'язок з публічною владою характеризується як приватноправовий відповідно до відносин засновника та юридичної особи, крім того на цю юридичну особу не переносяться публічні завдання. Таким чином, наведені вище положення статті 2 Закону України «Про особливості утворення публічного акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування» та положення Статуту ПАТ «Укрзалізниця» повністю відповідають положенням статей 167, 81, 84, 87 ЦК України та Закону України «Про акціонерні товариства» щодо утворення державою юридичних осіб приватного права в організаційно-правовій формі публічного акціонерного товариства. Отже, ПАТ «Укрзалізниця» не є юридичною особою публічного права, оскільки не здійснює владних повноважень; не є органом чи установою; не має особливе цільове призначення, а саме: реалізацію виключно суспільних інтересів територіального публічного колективу. ПАТ «Укрзалізниця» є юридичною особою приватного права.

В свою чергу, у висновку Ради науково-правових експертиз при Інституті держави та права імені В.М.Корецького НАН України від 12.03.2018, серед іншого, зроблено наступні висновки:

1. АТ «Укрзалізниця» створено у формі акціонерного товариства в порядку реорганізації (злиття) на підставі статуту, затвердженого на підставі одноосібного рішення його засновника (Кабінет Міністрів України).

2. Порядок створення, організаційно-правова форма та правовий статус АТ «Укрзалізниця» як підприємницького товариства визначається ЦК України, що регулює порядок створення акціонерних товариств, зокрема, шляхом злиття юридичних осіб (ст.ст. 106-107 ЦК України), організаційно-правову форму та правовий статус акціонерного товариства (ст.ст. 84, 151-162 ЦК України) та прийнятий на його основі Закон України «Про акціонерні товариства. Особливості утворення АТ «Укрзалізниця», управління і розпорядження його майном встановлені Законом України «Про особливості утворення публічного акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування».

3. Згідно норм ст. 63 ГК України АТ «Укрзалізниця» є корпоративним підприємством та відповідно з цим не відноситься до унітарних державних підприємств, посилення на які міститься у частині 2 статті 167 ЦК України.

З урахування вищевикладеного та норм статей 81, 83, 84, 106-107, 113, 152-162, 167 ЦК України, ст. 63 ГК України АТ «Укрзалізниця» є юридичною особою приватного права.

Поряд з цим, існує неоднозначна практика застосування норм Кодексу України про адміністративні правопорушення та Закону України «Про запобігання корупції» органами судової влади України при здійсненні правосуддя, а саме: під час притягнення до кримінальної або адміністративної відповідальності посадових осіб Товариства за вчинення корупційних чи пов'язаних з корупцією правопорушень.

Так, у переважній більшості справ про вчинення адміністративних або кримінальних корупційних чи пов'язаних з корупцією правопорушень за період 2017-2019 років працівники Товариства визнаються належними суб'єктами правопорушення, тобто - посадовими особами юридичної особи публічного права.

Проте, у вказаних судових справах судами не досліджувалось питання належності Товариства до юридичних осіб публічного права чи приватного права.

Водночас, у судовій справі № 757/39517/18-п про вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого частиною другою статті 172-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення (неподання повідомлень про суттєві зміни в майновому стані суб'єктом декларування), колишнім членом правління АТ «Укрзалізниця» Печерським районним судом міста Києва враховано висновки науково-правових експертиз Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака від 02.06.2017 та Ради науково-правових експертиз при Інституті держави та права імені В.М.Корецького НАН України від 12.03.2018,

відповідно до яких АТ «Укрзалізниця» – є юридичною особою приватного права. Провадження у справі закрито відповідно до постанови від 03.06.2019 за відсутністю події адміністративного правопорушення.

Водночас, переважна більшість юридичних осіб, які створені у формі акціонерних товариств, засновником яких є держава в особі Кабінету Міністрів України чи інших державних органів, - є юридичними особами приватного права, що визначено у їх статутах та інших установчих документах, наприклад:

Назва	Засновник	Підстава
АТ «Державний ощадний банк України»	Кабінет Міністрів України	п. 12 Статуту
АТ «УКРПОШТА»	Міністерств інфраструктури України	п. 3.5. Статуту
АТ «НАК «Нафтогаз України»	Кабінет Міністрів України	позиція компанії
ПрАТ «НЕК «УКРЕНЕРГО»	Кабінет Міністрів України	п. 3.1. Статуту
АТ «Турбоатом»	Фонд державного майна України	п. 1.4. Статуту
ПАТ «Центренерго»	Міністерство енергетики та електрифікації України	п. 1.4. Статуту
ПАТ «УКРТРАНСГАЗ»	АТ «НАК «Нафтогаз України»	п. 2.1. Статуту
АТ «УКРГАЗВИДОБУВАННЯ»	АТ «НАК «Нафтогаз України»	п. 2.1. Статуту

Окрім того, 12.11.2019 до Товариства надійшов лист Комітету з питань антикорупційної політики Верховної Ради України від 08.11.2019 № 04-12/9-860, що додається, у якому серед іншого зазначено, що суб'єктами, на яких поширюється дія Закону, передбаченими підпунктом «а» пунктом 2 частини першої статті 3 Закону, є посадові особи юридичних осіб публічного права, які не зазначені у пункті 1 частини першої цієї статті та особи, які входять до складу наглядової ради державного банку, державного підприємства або державної організації, що має на меті одержання прибутку, господарського товариства, у статутному капіталі якого більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі, окрім осіб, як незалежних членів, передбачених статтею 36 Закону (в частині запобігання конфлікту інтересів) та статтею 45 цього Закону (в частині фінансового контролю).

Таким чином, наразі у Законі додано нову категорію осіб, на яких поширюється дія Закону – особи, які входять до складу наглядової ради у господарських товариствах, у статутному капіталі якого більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі. Товариство в розумінні Господарського кодексу України, ЦК України та Закону України «Про акціонерні товариства» створене у вигляді акціонерного товариства, тобто є господарським товариством.

Таким чином, можливо прийти до висновку, що законодавець розділяє поняття «юридична особа публічного права» та «господарське товариство».

Враховуючи вищевикладене, АТ «Укрзалізниця» є господарським товариством, створеним у формі акціонерного товариства, та відповідно є юридичною особою приватного права.

За результатами роботи Робоча група прийшла до наступних висновків:

1. З урахуванням положень Цивільного кодексу України, Закону України «Про акціонерні товариства», Закону України «Про особливості утворення акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування», АТ «Укрзалізниця» є господарським товариством та відповідно є юридичною особою приватного права.

2. З метою правової визначеності у застосуванні Закону України «Про запобігання корупції» до посадових осіб Товариства, положення про те, що АТ «Укрзалізниця» є юридичною особою приватного права має бути закріплено у Статуті Товариства.

3. Голові Робочої групи звернутися до Правління Товариства з поданням щодо затвердження висновків Робочої групи та ініціювання внесення відповідних змін до Статуту Товариства.

Голова Робочої групи

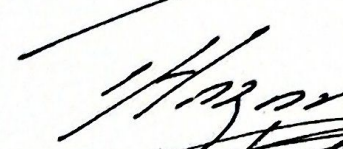


І.В. Шевченко

Заступник голови Робочої групи

А.Б. Резнік

Члени Робочої групи:



О.В. Назарук



Ю.В. Павлишинець



О.В. Шевченко



С.В. Лукашук



І.І. Лобасюк



О.В. Шевченко

Секретар робочої групи



С.А. Самаріна

УКРАЇНІЗІЦІЯ

Пронумеровано, прошнуровано
та скріплено печаткою

арк.

